CBÜ SOSYAL BİLİMLER DERGİSİ **Cilt:14, Sayı:3, Eylül 2016**

Geliş Tarihi:05.08.2016 **Doi: 10.18026/cbusos.50121** **Kabul Tarihi:20.10.2016**

AKHİSAR ARKEOLOJİ MÜZESİ'NDE BULUNAN BİR GRUP ROMA SERAMİĞİ*

Volkan YILDIZ[1]

ÖZ

Akhisar'da bir müze kurulması fikrinin doğması sonucunda 2012 yılında kurulma aşaması tamamlanan Akhisar Arkeoloji Müzesi ziyarete açılmıştır. Zengin bir kültürel birikime sahip olan Manisa ve çevresinde önceki yıllarda bulunan bir grup eser Manisa Arkeoloji Müzesi'nde koruma altındayken Akhisar Arkeoloji Müzesi'nin açılmasıyla birlikte burada sergilenmeye başlamıştır. Bu makalenin konusunu da Manisa Arkeoloji Müzesi'ne bağış, satın alma ve müsadere yoluyla farklı tarihlerde kazandırılmış olan ve Akhisar Arkeoloji Müzesi'ne nakledilen bir grup Roma Seramiği oluşturmaktadır. Bu seramiklerin bazıları Akhisar ve civarında, Alaşehir'de ve Gölmarmara'da bulunurken bazılarının ise ne yazık ki buluntu yerleri belli değildir. Akhisar Arkeoloji Müzesi Koleksiyonunda bulunan Roma seramikleri formlarına ve fonksiyonlarına göre dört ana başlık altında ele alınmıştır. Bunlar; tabaklar, krater, maşrapalar ve testidir. Bu dört farklı vazo grubu arasında en fazla örnekle tabaklar (Kat.No.1-5) ilk sırayı alır. Bunu sırasıyla iki örnekle maşrapalar (Kat.No.7-8) ve birer örnekle krater (Kat.No.6) ve testi (Kat.No.9) izler. Müze koleksiyonunda yer alan seramikler arasında Doğu Sigillatası A grubu, Doğu Sigillatası B grubu ve Sagalassos Kırmızı Astarlıları grubuna giren örnekler mevcuttur. Akhisar Arkeoloji Müzesi Roma Seramikleri, M.Ö. 1. yüzyıldan M.S. 3. yüzyıla kadar giden geniş bir aralığa tarihlendirilmektedir. Ayrıca, Akhisar örneklerimizin büyük çoğunluğu Batı Anadolu'daki kazı ve müzelerde sıkça karşımıza çıkan birçok örnekle yakın benzerlik içindedir.

Anahtar Kelimeler: *Akhisar Arkeoloji Müzesi, Roma Seramikleri, Doğu Sigillatası A Grubu, Doğu Sigillatası B Grubu, Sagalassos Kırmızı Astarlıları.*

---

* Bu makale Manisa Valiliği, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Manisa Arkeoloji Müzesi Müdürlüğü'nün 20.03.2015 tarih ve 658 sayılı yazısı ile başkanlığım altında yürütülen "Akhisar Arkeoloji Müzesi Hellenistik ve Roma Dönemi İnce Seramikleri" başlıklı izin kapsamında hazırlanmıştır. Müzedeki çalışmalarım sırasında yardımlarını esirgemeyen arkeolog Fatih YILDIRIM ve müze araştırmacısı Kürşat KAYNAK'a, sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca çalışmalarım sırasındaki yardımlarından dolayı arkeolog Gülçin KARAKAŞ'a ve arkeolog Cihangir ALDEMİR'e ne kadar teşekkür etsem azdır.

[1] Yrd. Doç. Dr., Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Şehit Prof. Dr. İlhan Varank Yerleşkesi, MANİSA/TR. E-posta: yildiz.volkan@cbu.edu.tr.

A GROUP OF ROMAN CERAMICS IN THE ARCHEOLOGY MUSEUM OF AKHISAR

ABSTRACT

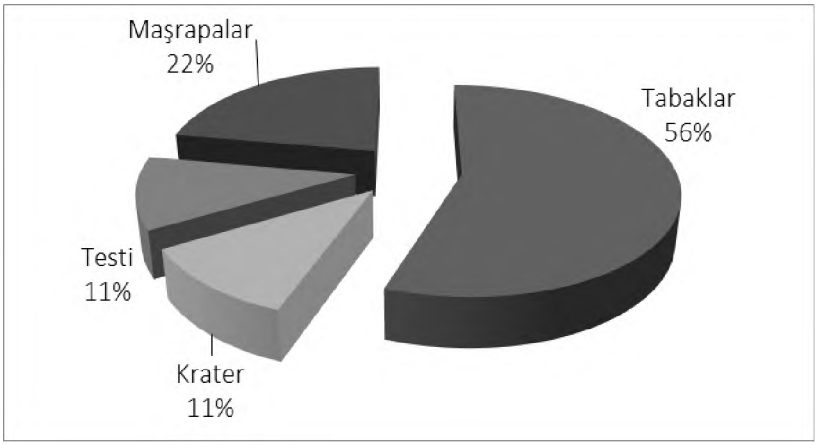
As a result of the birth of the idea that a museum be established in Akhisar, The Museum of Akhisar, the foundation process of which was completed in 2012, was opened for visits. While a group of monuments, which was found in and around Manisa, the city with a rich cultural heritage, was under protection in the Archeology Museum of Manisa, with the opening of the Archeology Museum of Akhisar, they were started to be presented there. As for the subject of this essay, it is a group of Roman ceramics that was redounded to the Archeology Museum of Manisa via purchasing and confiscation in different times, and then transferred to the Archeology Museum of Akhisar. While some of these ceramics were found in and around Akhisar, Alaşehir and Gölmarmara, the place of discovery of some of them, unfortunately, is unknown. The Roman ceramics that are in the Archeology Museum of Akhisar are handled under four main titles according to their forms and functions. These are; plates, crater, mugs and jug. Among these four different groups of vases plates, with the highest number of samples (cat. No. 7-8), come first. These are followed by two samples of mugs (Cat. No. 7-8), and crater (Cat. No. 6) and jug (Cat. No. 9) with one sample from each. Among the ceramics in the collection of the museum, there are samples of groups as Eastern Sigillata group A, Eastern Sigillata group B and Sagalassos Red Slippeds. The Roman Ceramics of the Archeology Museum of Akhisar are dated in a long span of period between the 1st Century B.C and 3rd Century A.C. Moreover, most of the Akhisar samples bear close resemblance to many samples that are frequently found in Western Anatolia.

Keywords: *Akhisar Archeology Museum, Roman Pottery, Eastern Sigillata A, Eastern Sigillata B, Sagalassos Red Slip Ware.*

1- Giriş

Manisa il merkezinin yaklaşık 52 km. kuzeydoğusunda yer alan, en çok bilinen ismi Thyateira ile yüzyıllar boyunca yerleşim gören ve böylece zengin bir tarihi geçmişe sahip olan Batı Anadolu'nun kadim kentlerinden birisidir Akhisar (Yıldız, 2016: 2). Böylesi zengin bir tarihi geçmişe sahip olan kentte ve yakın çevresinde elde edilen eserlerin özgünlüğü, çokluğu ve çeşitliliği, devam eden arkeolojik kazıların uzun soluklu hale dönüşmesi, Akhisar'da bir müze kurulması fikrinin doğmasına neden olmuştur. Sonuç olarak, Thyateira Antik kentinin hemen yanında yer alan, 1932 yılında yapılmış, bir kısmı öğretmen evi olarak kullanılan iki katlı bina, restorasyonu tamamlandıktan sonra 2012 yılında müze olarak ziyarete açılmıştır. Bu kadar zengin bir

kültürel birikime sahip olan kent ve yakın çevresinde bulunan birçok eser Manisa Arkeoloji Müzesi'nde koruma altındayken Akhisar Arkeoloji Müzesi'nin açılmasıyla birlikte Akhisar'a nakledilmiştir (Yıldız, 2016: 4). Müzeye nakledilen bu eserler arasında bir grup Roma Seramiği de bulunmaktadır. Manisa Arkeoloji Müzesi'ne farklı tarihlerde ve farklı şekillerde kazandırılan (bağış, satın alma ve müsadere gibi) günümüzde ise Akhisar Arkeoloji Müzesi'nin vitrin ve deposunda bulunan Roma Seramikleri bu çalışma kapsamında değerlendirilmiştir. Çalışmamızı oluşturan seramikler formlarına ve fonksiyonlarına göre dört ana başlık altında ele alınmıştır. Bunlar; tabaklar, krater, maşrapalar ve testidir. Bu tipoloji içerisinde en fazla örneğe sahip olan form ise Roma Dönemi Kırmızı Astarlıları arasında yer alan ve farklı kırmızı astarlı gruplara giren tabaklardır (Grafik 1).

Grafik 1: Akhisar Arkeoloji Müzesi Roma Seramiklerinin Formlara Göre Dağılımı.

2- Tabaklar (Kat.No.1-5; Fig.1-5)

Günümüzde genellikle yiyecek koymaya yarayan, az derin ve yayvan olan kaplar olarak bilinen tabaklar, Antik Çağ'da üretilen seramikler arasında en zengin çeşitliliğe ve örneğe sahip olan formlardan birisi olup, daha çok günlük yaşamda sofra kapları olarak bilinen, yemeklerin ve meyvelerin servisinde kullanılan kaplardır. Akhisar Müze koleksiyonundan bu başlık altında değerlendirilmek üzere beş örnek seçilmiştir. Seçilen bu örneklerden üçü bağışla (Kat.No.1-3), birer tanesi ise satın alma (Kat.No.5,) ve müsadere (Kat.No.4,) yoluyla müze koleksiyonuna kazandırılmıştır. Müze envanter kayıtlarına göre tabaklardan

üçünün (Kat.No.1- 2, Kat. No. 5) buluntu yeri belli olmayıp diğer ikisi Gölmarmara (Kat.No.3) ve Alaşehir'de (Kat.No.4) bulunmuştur. Seçilen bu örnekler, Roma Dönemi Kırmızı Astarlı seramik repertuvarının çeşitliliğini yansıtması açısından oldukça önemlidir.

Latince kökenli terra sigillata terimi seramik terminolojisinde, 19. yüzyıldan itibaren, topraktan yapılan kabartmalı ve bezemeli kap anlamına gelmektedir. Kelime karşılığında vurgulandığı üzere kırmızı veya kırmızımsı kahverengi astarlı ve kabartmalı seramikleri tanımlayan bu terim, aynı astar özelliklerine sahip, bezemesiz seramikleri de kapsamaktadır. Ayrıca başlangıçta İtalya kökenli parlak, nitelikli kırmızı astarlı batı seramikleri için kullanılan bu tanımlama, daha sonra doğuda üretilen kırmızı astarlı seramikler için de tercih edilmiştir (Uygun, 2011: 3). Günlük kullanıma yönelik olan bu seramiklerin ilk ortaya çıkış yeri, Roma İmparatorluğu'nun doğusu olarak kabul edilir (Korkut ve Işın, 2015: 220). Daha önceleri buluntu yerine göre, örneğin "Samian Ware", "Pergamen Ware" veya "Çandarlı Ware" gibi adlandırılan bu seramikler, daha sonra hamur ve astar renklerine göre gruplandırılmışlardır (Uygun, 2011: 3- 4). Özelikle eski literatürde değerlendirilen bu üç tip, K. Kenyon'un yaptığı yeni bir sınıflandırma[2] ile A, B, C grupları olarak adlandırılmıştır (Zoroğlu, 1986: 62- 63). Günümüzde bu harflerle yapılan kodlama daha çok kabul görmüştür. Her grup birbirinden farklı bir kronolojik süreç içerisinde üretildiği gibi, birbirinden farklı formların kullanılmış olduğu da bilinmektedir. Ancak bazı kap formları her üç grup içerisinde olduğu gibi, diğer terra sigillata üretim merkezlerinde de sürekli tercih edilmişlerdir (Korkut ve Işın, 2015: 220). M.S. 4. yüzyıldan itibaren Sigillataların yerini alan "Late Roman Red Slip Ware" (Geç Roma Kırmızı Astarlı Seramiği) grubunda ise, hamur kalitesindeki azalmaya paralel olarak ince uygulanan düşük kalitedeki astar esastır. Kırmızı astarlı seramikleri erken ve geç dönem olmak üzere iki kronoloji grubunda toplayan bu kavramlar birçok araştırmacı tarafından kabul görür. Diğer yandan son dönem araştırmalarıyla, Roma seramik grubuna dahil olan Sagalassos Kırmızı Astarlı Seramikleri için bu tarz bir ayrıma gidilmemiştir. Poblome, M.S. 1. yüzyıldan itibaren üretilmeye başlanan, Batı ve Doğu Sigillataları ile eş astar kalitesine sahip seramikler için yalnızca "Kırmızı Astarlı" tanımlamasını kullanmıştır (Poblome, 1999: 24- 26; Uygun, 2011: 4). Böylece M.S. 1. yüzyıl ile 3. yüzyıl arasında üretilen kaliteli kırmızı astarlı seramiklerle, geç dönem kırmızı astarlı seramikleri tek bir başlık

[2] Bu sınıflandırma hakkında detaylı bilgi için bkz. (Crowfoot, 1957: 306-357).

altında toplayan farklı bir terminoloji önerisi sunmuştur (Uygun, 2011: 4). Bu kısa girişten de anlaşılacağı üzere uzunca bir süre popülerliğini koruyan Roma Dönemi Kırmızı Astarlı Seramikleri farklı zaman dilimlerinde ve farklı formlarda üretilerek, çok uzun bir tarih aralığında var olmuşlardır. Roma Dönemi pişmiş toprak vazo formları arasında çok uzun süre popülerliğini koruyan kırmızı astarlıların, Akhisar Arkeoloji Müzesi'nde bulunan tabaklar arasında, yukarıda kısaca değindiğimiz gruplara ve türevlerine ait örnekleri bulunmaktadır.

Akhisar Müze Koleksiyonunda bulunan tabaklardan Kat.No.1, hafif içe dönük kenarlı, kenar ucu yuvarlatılmış, dış bükey profille kaideye doğru daralan sığ gövdeli ve alçak halka kaidelidir. Tondonun iç yüzünde, merkezde, iki sıra yiv bant arasında düzensiz rulet bezeme görülmektedir. Form bakımından yaptığımız araştırmalarda tabağımızın en yakın benzerinin Samaria (Crowfoot, 1957: fig.73/4), Efes (Mitsopoulos- Leon, 1991: taf. 105/G2), Tarsus Cumhuriyet Alanı (Yıldız, 2006: lev.13/92), Atina Agorası (Hayes, 2008: fig.2/23) ve Patara (Uygun, 2011: lev.3/43) buluntuları arasında olduğu görülmüştür. Akhisar örneğinin yakın benzerleri, söz konusu yayınlarda Doğu Sigillataları A Grubu içerisinde değerlendirilmiştir. Ancak örneğimizin kil ve astar rengi dikkate alındığında, Doğu Sigillataları A grubundan farklı olduğu görülmektedir. Özellikle astar kalitesi ve astarlama şekli bakımından Doğu Sigillataları A grubuyla benzeşmez. Astar 2,5 YR 3/1 (dark reddish gray) rengindedir. Ayrıca tabağımızın kaidesinin dış yüzünün astarsız bırakılmış olması ve tıpkı Hellenistik Dönem siyah astarlı seramiklerinde görüldüğü gibi kaidenin dış yüzünde görülen akmalar DSA[3] grubunda görülmeyen bir başka unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Akhisar örneğimizin form açısından DSA grubuyla birebir benzeşmesi ancak astar özellikleri bakımından farklı olması, Kat.No.1'in Hellenistik Dönem geleneklerinin devam ettirildiği yerel atölyelerce ortaya konan bir repertuvarın ürünü olduğunu düşündürmektedir. Örneğimiz, form ve bezeme özellikleri açısından benzerlerinde olduğu gibi M.Ö. 1. yüzyıl ile M.S. 1. yüzyılın ilk yarısına ait olmalıdır.

Kat.No.2, hafif dışa uzantılı kenarlı, kenar ucu dışarda kalınlaştırılmış ve dış yüzünde derin bir yiv olduğu görülmektedir. Kenardan gövdeye geçişte sert bir dönüş vardır. Sığ gövdeli ve alçak halka kaidelidir. Tondonun iç yüzünde derin olmayan rulet bezeme görülmektedir. Kil, 2,5 YR 6/6 (red) renkli orta sert, sıkı ve ince gümüş mika katkılıdır. Astar, 2,5 YR 5/8

[3] Doğu Sigillatası A Grubu bundan sonra DSA olarak kısaltılarak kullanılacaktır.

(red) rengindedir. Örneğimize kil, astar, form ve bezeme özellikleri açısından bakıldığında, Doğu Sigillatası B Grubu içerisinde değerlendirilmesi gerektiği görülmektedir. Akhisar örneğimizin en yakın benzeri Efes kazılarında bulunmuştur (Ladstätter, 2005: Taf.151/K76; Ladstätter, 2007: 215, Abb.5). Efes örneği, dik kenarı, hafif dışa eğimli gövdesi ve kaide profili ile DSB[4] grubu içerisinde değerlendirilmiştir. Form, kil, astar ve bezeme özellikleri bakımından Efes örneği ile Akhisar örneği birebir benzeşmektedir. Bizim örneğimizden farklı olarak Efes örneğinde graffito görülmektedir (Ladstätter, 2005: Taf.151/K76, 233, 274; Ladstätter, 2007: 215, Abb.5). Kat.No.2, Efes'teki benzeri yardımıyla Augustus Dönemine (M.Ö. 27- M.S. 14) tarihlendirilebilir.

Kat. No.3, dışa çekik kenarlı, ağız kenarı üstte düzdür. İçte ağız kenarında derin ve geniş tek yiv mevcuttur. Alta doğru konikal formda daralarak, alçak düz diple sonlandırılmıştır. Tondonun iç yüzünde bir sıra yiv bant ve rulet bezeme mevcuttur. Dip kısmında küçük bir bölüm astarsızdır. Tabağımızın yakın benzerleri Atina Agorası (Hayes, 2008: Fig.12/343, 39, 154-155) ve Laodikeia (Duman, 2010: Lev.XXIII/D 26- D27; Şimşek, Okunak, ve Bilgin, 2011: Lev.103/362, Kat.No. 619), buluntuları arasında görülmektedir. Atina Agorası örneği, Hayes tarafından, Hayes form 76'nın (Hayes, 1985: Tav.10-11) sığ versiyonu olarak yorumlanmıştır. Atina Agorası örneği astar kalitesi ve bezeme özellikleri açısından Akhisar örneğinden çok daha kalitelidir. Akhisar örneğiyle benzeşen ve buluntu veren bir başka merkez Laodikeia'dır. Burada bulunan bir grup seramik "dışa çekik kenarlı tabaklar" başlığı altında değerlendirilmiştir (Duman, 2010: Lev.XXIII/D26-D27, 87-89). Ağız kenarında görülen hafif dışa çekiklik nedeniyle, aynı grup altında toplanan parçalarda formlar küçük farklarla birbirinden ayrılır. Genel olarak dik ya da hafif eğik ve dışa çekik kenarlı formun çapları 20-41 cm arasında değişiklik gösterir (Duman, 2010: 87). Bizim örneğimizle form açısından oldukça benzeşen bu grupta özellikle D26 ve D27 nolu örneklerin kenar iç yüzünde, kazıma şeklinde tek bant çizgi yer almaktadır. Bu özellik bizim örneğimizde de görülmektedir. Grupta yer alan parçaların büyük çoğunluğu siyah ve koyu kahverengi astarlı olup, bazı tam form veren örneklerde tabağın iç ve dış yüzünde astar muntazam olarak uygulanmasına rağmen, tondo alt kısmında astarın uygulanmadığı görülür. Astar kalitesi açısından baktığımızda, Akhisar örneğinin astarı, 2,5 YR 5/6 (red) renginde olup, tıpkı Laodikeia örneğinde olduğu gibi tabağın iç ve dış

[4] Doğu Sigillatası B Grubu bundan sonra DSB olarak kısaltılarak kullanılacaktır.

yüzünde astar muntazam olarak uygulanmasına rağmen, tondo alt kısmının tamamında ise astarın uygulanmadığı görülmektedir. Genel olarak yoğun mika katkılı parçalardan D26 ve D27 olasılıkla Laodikeia'ya, Efes'ten ithal edilmiş olmalıdır (Duman, 2010: 88). Laodikeia'da bulunan dışa çekik kenarlı tabakların diğer merkezlerde bulunan benzerleri ile karşılaştırılarak Efes üretimi olan parçaları M.Ö. 1. yüzyıla, Laodikeia'da üretilmiş olabilecek parçaları da en geç M.S. 1. yüzyılın ilk çeyreğine tarihlenmektedir (Duman, 2010: 89). Form açısından Akhisar örneğimizin bir diğer yakın benzeri ise yine Laodikeia kazılarında L.08.KDN.M10 nolu kiremit çatma mezarda bulunmuştur (Şimşek, Okunak, ve Bilgin, 2011: Lev.103/362, Kat.No. 619). Örneğimizden form bakımından en belirgin farkı, ikinci Laodikeia örneğinin daha derin olmasıdır. Form olarak Sigillata formları ile yakın benzerlik gösteren bu tipin bazı varyasyonlarına DSB grubu içerisinde M.S. 1. yüzyıl içinde rastlanır (Hayes, 2008: 154-155). Örneğimizin astar kalitesinin düşük ve özensiz olması gibi özellikleri, yerel bir atölyede DSB formunda üretildiğini düşündürmektedir. Örneğimiz benzerleri yardımıyla M.S. 1. yüzyıla tarihlendirilebilir (Hayes, 2008: Fig.12/343, 39; Duman, 2010: Lev.XXIII/D 26- D27; Şimşek, Okunak ve Bilgin, 2011: Lev.103/362, Kat.No. 619).

Kat.No.4, hafif içe dönük ve oluklu kenarlı, hafif eğik dışbükey profilli gövdeli, gövdeden dibe geçişi yumuşak olup, iç bükey profilli diplidir. Tondonun iç yüzünün merkezinde nokta şeklinde bir kabartma mevcuttur. Tabağımızın form açısından yakın benzerleri, Tarsus'ta (Jones, 1950: 200/D), Atina Agorası'nda (Robinson, 1959: Pl.72/M100, 93; Hayes, 2008: Fig.56/1822, 119-121, 289), Efes'te (Mitsopoulos- Leon, 1991: Taf. 195/L4, 138-139; Ladstätter, 2005: Taf. 162, K250-K252, 235, 291; Ladstätter, 2010: Taf.216/B-K 310, 533, 569), Laodikeia'da (Duman, 2010: Lev.XXVI/D 43- D 46, 89-92) ve Kelenderis'te (Tekocak, 2006: Lev.50/287, 95; Tekocak, 2010: Fig.2./1) bulunmuştur. Akhisar örneğimizin form bakımından benzerlerinden Tarsus/Gözlükule'de bulunan örnekleri krem-kırmızı hamur ve devetüyü astarlı olup, Hellenistik ve Roma tabakalarının orta seviyesinde bulunmuşlardır (Jones, 1950: 239). Efes Yamaç Evlerde sürdürülen kazılarda da benzer formda parçalar bulunmuş ve tava olarak değerlendirilmişlerdir (Ladstätter, 2005: Taf. 162, K250-K252, 235, 291; Ladstätter, 2010: Taf.216/B-K 310, 533, 569; Duman, 2010: 90). Atina'da ele geçen örnekler ise kiremit-kırmızı hamurlu seramiklerin dış yüzeyinde yoğun ateş etkisiyle oluşan deformasyonlar yüzünden bu seramikler tava (Orlo Bifido Pan) başlığı altında değerlendirilmiştir (Rotroff, 2006: Fig. 89, 699- 707; Duman,

2010: 90-91). Akhisar örneğimizin kil, astar ve form açısından en yakın benzeri Laodikeia'da bulunmuş olup "oluklu kenarlı tabaklar" başlığı altında değerlendirilmiştir (Duman, 2010: 89-92). Oluklu kenarlı tabakların, benzerlerine rastlanan farklı yerleşimlerde bulunan parçaların hamur ve astar özellikleri, Laodikeia örneklerinden oldukça farklıdır. Akhisar örneği ile Laodikeia örnekleri ise form, kil ve astar özellikleri bakımından birebir benzeşmektedir. Laodikeia örneklerinin ağız çapları 20-40 cm arasında değişmektedir. Bu nedenle tabak ve servis tabakları olarak ayrılan parçalar arasında bir gruplama yapılmıştır. Ağız çapları 20-26 cm ve 29-40 cm olmak üzere iki grup altında değerlendirilmiştir. Akhisar örneğimiz de 21 cm'lik ağız çapıyla Laodikeia örneklerinin ilk grubuyla benzeşir. Astar özellikleri açısından bakıldığında Laodikeia örneklerinde genellikle kahverengi-gri yaygın olmakla birlikte bunun dışında siyah ve siyahımsı-gri renkli metalik astar ve kızıl-kahve gibi renkler de astarlamada kullanılmıştır (Duman, 2010: 89). Akhisar örneğimizde, 2,5 YR 5/8 (red) renkli astarlıdır. Laodikeia oluklu kenarlı tabakların hamur dokusuna baktığımızda bir grup örnekte hamurun yoğun olarak gümüş renkli mika katkılı olduğu görülür. Bunların dışında kalan parçaların birçoğunda hamur yapısı nadir olarak mika katkılıdır, ancak kireç parçacıkları tüm örneklerde görülmektedir (Duman, 2010: 90). Bizim örneğimizin Laodikeia örnekleriyle benzeşen bir başka yönü de hamur yapısıdır. Örneğimizin hamuru kireç ve yoğun gümüş renkli mika katkılıdır.

Anadolu'da Hellenistik ve Erken Roma İmparatorluk Dönemi yerleşmelerinde çok fazla bulunan bir form olmamakla birlikte, Laodikeia'da çok sayıda ele geçmeleri formun, yerel atölyelerce ortaya konan bir repertuvarın ürünü olduğunu ya da tüm oluklu kenarlı servis tabaklarının tek bir merkezden ithal edildiği görüşünü ön plana çıkarır. Ancak buluntu sayısı göz önüne alındığında ve parçaların birçoğunun ortak hamur ve astar özellikleri göstermeleri nedeniyle, ilk olasılık biraz daha güçlü görünmektedir (Duman, 2010: 90). Laodikeia örnekleriyle Akhisar örneğinin bir başka ortak noktası da bu örneklerin form olarak pişirme kaplarına benzemesidir. Buradan hareketle formun pişirme kaplarından türeyen bir tip olduğunu söylemek mümkündür (Duman, 2010: 91). Laodikeia örneklerinde olduğu gibi Akhisar örneğinde de pişirme amaçlı olarak kullanıldığını söyleyebileceğimiz herhangi bir kanıt yoktur. Büyük olasılıkla Orlo Bifido olarak bilinen tava ya da pişirme kaplarından türeyen formun, Laodikeia yerel atölyelerinde taklit edilmesiyle servis tabağı olarak kullanımlarına devam edilmiş olmalıdır. Laodikeia'da bulunan oluklu kenarlı seramikler arasında

bazılarının Asopos Tepesi'nde belirli bir stratigrafi içerisinde ele geçmesi, bu kapların tarihlenmesi konusunda aydınlatıcı bilgiler vermektedir. Söz konusu tabakların üretiminin başlangıç tarihi olarak da M.Ö. 2. yüzyıl sonu- M.Ö. erken 1. yüzyıl önerilmiştir (Duman, 2010: 92). Laodikeia örnekleriyle görülen birebir benzerlik nedeniyle bizim örneğimiz de olasılıkla Laodikeia üretimi olmalıdır.

Kat.No.5, dışa çekik ve yuvarlatılmış kenarlı, kenar ucunun üzerinde ve kenardan gövdeye geçişte yiv görülmektedir. Alçak halka kaidelidir. Akhisar örneğimizin form, kil ve astar özellikleri bakımından en yakın benzeri Sagalassos'ta bulunmuştur (Poblome, 1997: Fig.8/1C132; Poblome, 1999: Fig.56 variant 1C132/9 122, 231, 308). Kil ve astar 2,5 YR 5/8 (red) rengindedir. Sagalassos'ta çömlekçi mahallesi olarak adlandırılan alanda ortak hamur-astar özellikleri gösteren kırmızı astarlı seramik grubu tespit edilmiştir (Uygun, 2011: 15). Poblome tarafından "Sagalassos Kırmızı Astarlı Seramiği" olarak tanımlanan ve tipolojik olarak sınıflandırması gerçekleştirilen bu seramiklerin, yerel üretim olduğu, kil analizi sonuçlarıyla da kesinlik kazanmıştır. Poblome M.Ö. 1. yüzyıl ile M.S. 6. yüzyıl arasına tarihlediği Sagalassos Kırmızı Astarlı Seramiği'ni iki aşamalı olarak değerlendirmiştir. M.Ö. 1. yüzyıl ile M.S. 2. yüzyıl arasındaki birinci evre örnekleri, kaliteli hamur-astar yapısıyla Batı ve Doğu Sigillatalarıyla benzerlik gösterir. M.S. 3-6. yüzyıla tarihlenen seramikler ise, gerek form gerekse hamur astar niteliğiyle Geç Roma Dönemi kırmızı astarlı seramiklerini hatırlatır (Uygun, 2011: 15). Akhisar örneğimizde gerek kil ve astar özellikleri gerekse form bakımından Sagalassos Kırmızı Astarlıları grubunun birinci evresi örnekleri arasında olmalıdır. Örneğimiz Sagalassos form 1C130 ile birebir benzeşir. Söz konusu grup Poblome tarafından M.S. 1. yüzyılın 2. yarısı-M.S. 3. yüzyıl arasına tarihlendirilmiştir (Poblome, 1997: Fig.8/1C132; Poblome, 1999: Fig.56 variant 1C132/9 122, 231, 308).

3- Krater (Kat.No.6; Fig.6)

Kraterler, Antik Çağ'da içinde şarap ve suyun karıştırıldığı kaplardır (Richter ve Milne, 1935: 6-8). Farklı tipleri olan kraterlerin özellikle Hellenistik ve Roma Dönemlerinde seramik repertuvarında yer aldıklarını bilmekteyiz. Ancak özellikle Hellenistik dönemden itibaren kraterlerin boyutlarının küçüldüğünü ve şarapla suyun karıştırılması fonksiyonundan uzaklaştığını söylemek mümkündür. Akhisar Müzesi koleksiyonunda yer alan Kat.No.6, dışa uzantılı kenarlı, derin yuvarlak gövdeli, gövdenin ortasında ve kaide ayağının ortasında kalıptan kaynaklanan boncuğa benzer bir profillendirme

mevcuttur. Kaidenin ve ağız kenarının profili birbirine benzemektedir. Kenar, gövde ve kaide üzerinde rulet bezeme vardır. 5 YR 6/8 (reddish yellow) renginde killi ve 2,5 YR 4/8 (red) renginde astarlıdır. Bu tip kraterler J.W. Hayes tarafından DSB grubunda değerlendirilip M.S. 1. yüzyıla tarihlendirilmiştir(Hayes, 1973: Pl.87/156, 455; Hayes, 1985: Tav.XIII/8, 60-61).

4- Maşrapalar (Kat.No.7-8; Fig.7-8)

Maşrapa; daha çok, geniş yuvarlak ağızlı, geniş silindirik gövdeli, tek kulplu, düz dipli bir bardağa benzeyen su kapları için kullanılan bir terim olup, testiler gibi Antik Çağ'a ait farklı formlardaki pek çok kap türünü kapsamaktadır (Tekocak ve Yıldız, 2015: 418). Sağlam ve çark yapımı olan eserlerin birisi Akhisar ve civarında bulunmuşken diğerinin müzeye geliş tarihi ve şekli, dolayısıyla buluntu yeri de bilinmemektedir. Kat.No.7'nin, dışa döndürülmüş ağız kenarı geniş hacimli gövdeyle birleştirilmiştir. Düz diplidir. Kısa geniş bir boyun oluşturulmuş, boyunla gövde geçişi yumuşak profillidir. Ağız kenarından omuz üzerine tutturulmuş dikey şerit kulpludur. Kabın ağız kısmı ve kulbu asimetriktir. Kısa boyun üzerinde 2 sıra yiv vardır. 7,5 YR 6/6 (reddish yellow) renkli kil, kireç, siyah kum ve gümüş mika katkılıdır. 5 YR 4/1 (dark grey) renginde astarlı; astar büyük oranda dökülmüş olup astarda dalgalanma görülmektedir. Anadolu'da yürütülen kazıların birçoğunda ve müze koleksiyonlarında yoğun olarak karşımıza çıkan maşrapamızın en yakın benzerlerine Atina Agorasında (Robinson, 1959: Pl.7/G 117, 34), Stobi'de (Anderson- Stojanovic, 1992: Pl. 26/220), Tralleis'te (Civelek, 2001: Lev.L/Ç.26) ve Parion'da (Ergürer, 2012: Lev.74/151, Kat.No.151, 84) ortaya çıkartılan buluntular arasında rastlanmıştır. Bu tipe ait maşrapalara, formlarında görülen küçük değişiklikler ile birlikte birçok merkezde rastlamak mümkündür. Maşrapamızın yakın benzerlerinin görüldüğü Atina Agora'sı (Robinson, 1959: Pl.7/G 117, 34), Stobi (Anderson- Stojanovic, 1992: Pl. 26/220), Tralleis (Civelek, 2001: Lev.L/Ç.26) ve Parion'da (Ergürer, 2012: Lev.74/151, Kat.No.151, 84) bulunan maşrapalar M.S. 1. yüzyıla tarihlendirilmişlerdir. Dolayısıyla Kat.No.7'de bu tarihe ait olmalıdır.

Akhisar Arkeoloji Müzesi koleksiyonunda bulunan bir diğer maşrapa Kat.No.8'dir. Dışa uzantılı kenarlı, kısa boyunlu, torba gövdeli, alçak halka kaidelidir. Omuz üzerinden karına tutturulmuş dikey şerit kulpludur. 5 YR 6/6 (reddish yellow) renkli kil, kireç ve yoğun gümüş mika katkılıdır. 2,5 YR 5/8 (red)

renkli astarlıdır. Gövdenin alt bölümü ve kaide üzeri astarsız bırakılmıştır. Ayrıca astarda yer yer akmalar görülmektedir. Kat.No.8'in yakın benzerleri Atina Agorasında (Hayes, 2008: Fig. 51/1608, 101-104, 268) ve Parion'da (Ergürer, 2012: Lev.76/156, Kat.No.156, 86) ortaya çıkarılan buluntular arasında görülmektedir. Söz konusu örnekler M.S. 3. yüzyıla tarihlendirilmişlerdir. Bizim örneğimizde aynı tarihe ait olmalıdır.

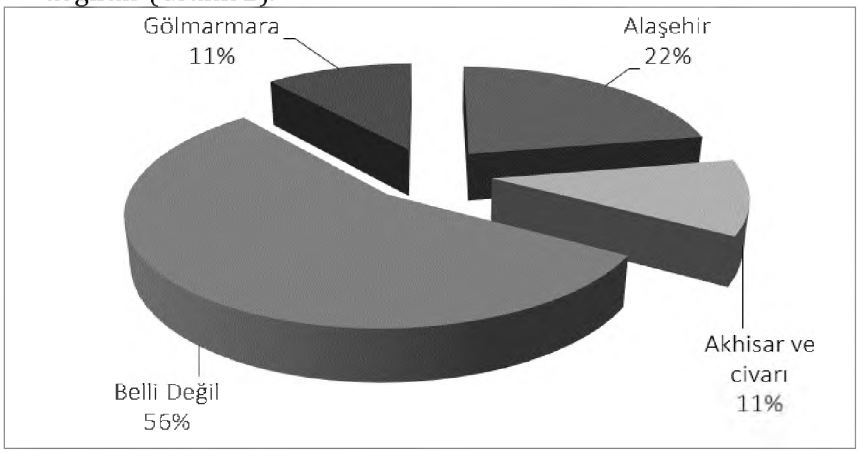
5- Testi (Kat.No.9; Fig.9)

Günümüzde genelde yuvarlak ağızlı, dar boyunlu, geniş gövdeli, çoğunlukla tek kuplu (bazen çift kulplu) su kabı olarak bilinen testiler, Antik Çağ'da üretilen pişmiş toprak vazo türleri arasında en zengin çeşitliliğe ve örneğe sahip olan form tipidir. Bunun en önemli sebebi ise testi ifadesinin hem Antik Çağ'dan günümüze adı bilinen örnekler için hem de adı bilinmeyen form tipleri için günümüzde kullanmış olduğumuz genel bir adlandırma olmasıdır. Bir başka ifade ile testi kelimesi antik döneme ait bir adlandırma değildir. Aynı şekilde günümüz modern batı dillerinde de tam karşılığı yoktur (Tekocak ve Yıldız, 2015: 417). Kırmızı astarlı testiler olpe ve lekythosların gerek form, gerekse işlev bakımından Roma Dönemi masa kaplarına yansımış biçimidir. Hellenistik Dönem'de lagynos ağırlıklı üretilen bu kaplar Roma Dönemi'nden itibaren yerini testilere bırakır. Genelde Kuzey Suriye kentlerindeki buluntulardan tanınan DSA grubu testi örnekleri her merkezde farklı tipoloji içerisinde ele alınmış ve farklı tarihlemede bulunulmuştur. Bu bağlamda Crowfoot, Samaria testilerini boyun ve dudak profillerine göre iki gruba ayırmıştır (Crowfoot, 1957: 312; Uygun, 2011: 42). M.Ö. 30 yılından önceye tarihlenen Samaria Form 25 grubunda uzun boyunlu, tek kulplu ve alçak halka kaideli testiler yer alır. Augustus Dönemi'ne tarihlenen Samaria Form 26 grubunda ise, dışa açık ağızlı, kısa boyunlu testi örnekleri bulunur. DSA grubunda yer alan kırmızı astarlı testi örneklerinin görüldüğü önemli merkezler Tel Anafa (Slane, 1997: 329), Tarsus- Gözlükule (Jones, 1950: 249 Res.145, 512; 189A 296) ve Tarsus Cumhuriyet Alanı (Yıldız, 2006: 35-36, Lev. 69-73; Yıldız, 2012: 530, Lev.5,73-80), Hama (Johansen, 1971: 180-188), Berenice (Kenrick, 1985: 242-243), Samsat (Zoroğlu, 1986: 93), Anemurium (Williams, 1989: 18) ve Patara'dır (Uygun, 2011: 42-43). Müze koleksiyonunda konumuz kapsamında yer alan bir örnek seçilmiştir. Kat.No.9, bağış yoluyla müzeye kazandırılmış olup ne yazık ki müzeye geliş tarihi ve buluntu yeri bilinmemektedir. Testimiz, 2,5 YR 4/8 renginde killi ve 2,5 YR 4/6 renginde astarlıdır. Kat.No.9, hafif içe dönük kenarlı, ağız

kenarının ucu yuvarlatılmış, uzun silindirik boyunlu, geniş omuzlu, omuzdan gövdeye keskin bir geçiş vardır. Gövdenin alt bölümü geniş ve koniktir. Alçak halka kaidelidir. Boyundan omuz üzerine tutturulmuş dikey şerit kulpludur. Üzerinde üç sıra derin yiv vardır. Yakın benzerleri M.Ö. 1. yüzyıla tarihlendirilmişlerdir (Lapp, 1961: 210, Type 228A; Hayes, 1985: Tav.IX/3). Akhisar örneğimizde aynı tarihe ait olmalıdır. Ayrıca örneğimiz DSA Samaria Form 25 ile Hayes Form 102 grubuna girmektedir.

6- Sonuç

Akhisar Arkeoloji Müzesi koleksiyonunda bulunan ve bu çalışmada değerlendirilen 9 adet Roma Dönemi Seramiği, formlarına ve fonksiyonlarına göre dört farklı gruba ait örnekten oluşmaktadır. Bunlar tabaklar, krater, maşrapalar ve testidir. Bu dört farklı vazo grubu arasında en fazla örnekle tabaklar (Kat.No.1-5) ilk sırayı alır. Bunu sırasıyla iki örnekle maşrapalar (Kat.No.7-8) ve birer örnekle krater (Kat.No.6) ve testi (Kat.No.9) izlemektedir (Grafik 1). Müze envanter kayıtlarına göre Manisa Arkeoloji Müzesi'ne farklı şekillerde (bağış, satın alma ve müsadere gibi) ve farklı tarihlerde kazandırılan, Akhisar Müzesi'nin açılmasıyla birlikte ise bu müzenin vitrin ve deposunda bulunan Roma Dönemi Seramiklerinin birkaçı hariç ne yazık ki bir çoğunun buluntu yerleri belli değildir. Kat.No.3 Gölmarmara'dan bağış yoluyla, Kat.No.4. ve 6 Alaşehir'den müsadereyle, Kat.No.7 Akhisar civarından satın almayla müzeye kazandırılmıştır. Kat.No.1-2, 5 ve 9'un ise ne yazık ki müzeye geliş tarihi ve buluntu yeri de bilinmemektedir. Kat. No.8 hakkında ise müze envanter kayıtlarına göre hiçbir bilgi mevcut değildir (Grafik 2).

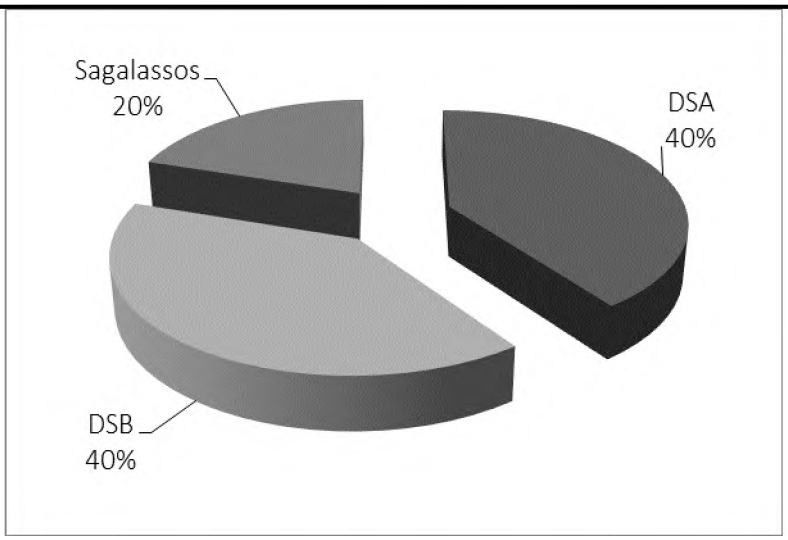

Grafik 2: Akhisar Arkeoloji Müzesi Roma Seramiklerinin Buluntu Yerlerine Göre Dağılımı

Akhisar Arkeoloji Müzesi'nde bulunan Roma Dönemi Seramiklerinin en zengin grubunu tabaklar (Kat.No.1-5) oluşturmaktadır. Ayrıca söz konusu tabaklardan bazıları DSA, DSB ve Sagalassos Kırmızı Astarlıları grubuna girmektedir (Grafik 3). Seçilen bu örnekler, M.Ö. 1. yüzyıl ile M.S. 3. yüzyıl arasına ait olan Roma Dönemi Kırmızı Astarlı Seramik repertuvarının çeşitliliğini yansıtması açısından oldukça önemlidir. Kat.No.1, 3 ve 4'teki örnekler, Erken Roma Dönemi Kırmızı Astarlı kap grubu geleneklerine bağlı atölyelerde üretilen orijinal DSA ve DSB vazolarındaki benzer formların, muhtemelen yerel atölyelerdeki taklitleri veya onlardan esinlenerek üretilen ve astarlama özellikleri ile değişiklik gösteren yerel varyasyonları olmalıdırlar. Ayrıca, Akhisar Müzesi Roma Seramiği örneklerimiz arasında yer alan tabakların büyük çoğunluğu Batı Anadolu'da yer alan merkezlerdeki seramik örnekleriyle oldukça benzeşmektedir.

Sayıca en fazla örnek veren ikinci grubumuz maşrapalardır. Günlük kullanım kapları arasında yer alan maşrapalarımızın yapımına fazla özen gösterilmemiştir. M.S. 1. yüzyıldan itibaren maşrapaların biçimsel değişikliği kronolojik olarak izlenebilmektedir. Kat.No.7 erken örneğimizdir. Küçük boyutlu, ince cidarlı ve kaidesiz maşrapadır. Maşrapamızın gövdesindeki çark izleri giderilerek gövdeye pürüzsüz bir görünüm kazandırılmaya çalışılmıştır. Yüzeyde yer alan astar büyük oranda dökülmüştür. Dolayısıyla astarın sadece izleri görülmektedir. Kat.No.8, geç dönem örneğimiz olup M.S. 3. yüzyıla ait olmalıdır. Bu örneğimizde kaide belirginleşmiş ve gövdeye oranla küçük ve yükseltilmiştir. Ayrıca geç örneğimizin üzerindeki çark izleri belirgin olup, gövdenin üst bölümü ince kırmızı renkli astara sahipken alt bölümü ve kaide astarsız bırakılmıştır. Akhisar Arkeoloji Müzesi'nde bulunan iki maşrapa örneği, birçok merkezde bulunan maşrapalarla benzer özellikler göstermektedir.

Birer örnekle temsil edilen diğer gruplarımız ise krater (Kat.No.6) ve testidir (Kat.No.9). Akhisar Kırmızı Astarlı kraterimiz DSB grubu içerisinde yer almakta olup M.S. 1. yüzyıla tarihlendirilmiştir (Hayes, 1985: Tav. XIII/8, 60-61). Kırmızı Astarlı testimiz ise DSA Samaria form 25 ile Hayes Form 102 grubuna ait olup M.Ö. 1. yüzyıla aittir (Lapp, 1961: 210, Type 228A; Hayes, 1985: Tav.IX/3).

Grafik 3: Akhisar Arkeoloji Müzesi Kırmızı Astarlılarının Gruplara Göre Yüzdelik Dağılımı

Akhisar Arkeoloji Müzesi pişmiş toprak vazo koleksiyonunda yer alan ve çalışmamız kapsamında değerlendirdiğimiz Roma Dönemi Seramikleri nicelik bakımından olmasa da çeşitlilik ve tarihsel zenginlik bakımından oldukça önemli bir gruptur. Bu örnekler, Akhisar Arkeoloji Müzesi'nin eser çeşitliliğini ve eserlerin niteliklerini yansıtması sonucunda müze koleksiyonunun hatırı sayılır bir durumda olduğunu bir kez daha çok açık bir şekilde ortaya koymuştur.

7- KATALOG

(Katalogda kullanılan kısaltmalar; Kat.No: Katalog Numarası, Yük: Yükseklik, A.Çapı: Ağız Çapı, K.Çapı: Kaide Çapı, D.Çapı: Dip Çapı, Cid. Kal: Cidar Kalınlığı; Çizimlerde, Fig. 1 ve 2 %40, Fig.3, 7-8 %50, Fig. 4-6, 9 % 60 oranında küçültülmüştür).

Kat. No: 1 (Fig.1) **Envanter No:** 914 **Buluntu Yeri: - Müzeye Geliş Şekli:** Bağış **Kil Rengi:** 7,5 YR 5/1(gray) renkli, kireç ve gümüş mika katkılıdır. **Astar rengi:** 2,5 YR 3/1 (dark reddish gray) **Ölçüler: Yük:** 3 cm; **A.Çapı:** 15,4 cm; **K.Çapı:** 5,6 cm; **Cid.Kal:** 0,5 cm **Tanım:** Tamdır. Hafif içe dönük kenarlı, kenar ucu yuvarlatılmış, dış bükey profille kaideye doğru daralan sığ gövdeli, alçak halka kaidelidir. Tondonun iç yüzünde, merkezde, iki sıra yiv bant arasında düzensiz rulet bezeme vardır. Kaidenin altında graffito mevcuttur. Kaidenin etrafı ve gövdenin alt bölümü astarsızdır. **Karşılaştırma:** (Crowfoot, 1957: Fig.73/4; Mitsopoulos- Leon, 1991: Taf. 105/G2; Yıldız, 2006: Lev.13/92;

Hayes, 2008: Fig.2/23; Uygun, 2011: Lev.3/43) **Tarih:** M.Ö. 1. yüzyıl ile M.S. 1. yüzyılın ilk yarısı.

Kat. No: 2 (Fig.2) **Envanter No:** 913 **Buluntu Yeri: - Müzeye Geliş Şekli:** Bağış **Kil Rengi:** 2,5 YR 6/6 (red) renkli orta sert, sıkı ve ince gümüş mika katkılıdır. **Astar rengi:** 2,5 YR 5/8 (red) Astarda yer yer atma ve dökülmeler mevcuttur. **Ölçüler: Yük:** 2,4 cm; **A.Çapı:** 14,8 cm; **K.Çapı:** 8,8 cm; **Cid.Kal:** 0,5 cm **Tanım:** Tamdır. Hafif dışa uzantılı kenarlı, kenar ucu dışarda kalınlaştırılmış ve kenar ucunun dış yüzünde derin bir yiv mevcuttur. Kenardan gövdeye geçişte sert bir dönüş vardır. Sığ gövdeli ve alçak halka kaidelidir. Tondonun iç yüzünde derin olmayan rulet bezeme vardır. **Karşılaştırma:** (Ladstätter, 2005: Taf.151/K76; Ladstätter, 2007: 215, Abb.5) **Tarih:** Augustus Dönemi (M.Ö. 27-M.S.14).

Kat. No: 3 (Fig.3) **Envanter No:** 5402 **Buluntu Yeri:** Gölmarmara **Müzeye Geliş Şekli:** Bağış **Kil Rengi:** 5 YR 6/6 (reddish yellow) **Astar rengi:** 2,5 YR 5/6 (red) **Ölçüler: Yük:** 3 cm; **A.Çapı:** 16,6 cm; **K.Çapı:** 10,8 cm; **Cid.Kal:** 0,5 cm **Tanım:** Tamdır. Yüzeyde yer yer kireç tabakası mevcuttur. Dip kısmında küçük bir bölüm astarsızdır. Dışa çekik kenarlı, ağız kenarı üstte düz. İçte ağız kenarında derin ve geniş tek yiv. Alta doğru konikal formda daralarak alçak düz diple sonlandırılmıştır. Tondonun iç yüzünde bir sıra yiv bant ve rulet bezeme mevcuttur. **Karşılaştırma:** (Hayes, 2008: Fig.12/343, 39; Duman, 2010: Lev.XXIII/D 26- D27; Şimşek, Okunak, ve Bilgin, 2011: Lev.103/362, Kat.No. 619). **Tarih:** M.S. 1. yüzyıl.

Kat. No: 4 (Fig.4) **Envanter No:** 2567 **Buluntu Yeri:** Alaşehir **Müzeye Geliş Şekli:** Müsadere **Kil Rengi:** 2,5 YR 5/6 (red) renkli, kireç, siyah kum ve yoğun gümüş mika katkılıdır. **Astar rengi:** 2,5 YR 5/8 (red) **Ölçüler: Yük:** 4 cm; **A.Çapı:** 21 cm; **D.Çapı:** 15,7 cm; **Cid.Kal:** 0,5 cm **Tanım:** Tamdır. Astarda yoğun dökülme mevcuttur. Hafif içe dönük ve oluklu kenarlı, hafif eğik dışbükey profilli gövdeli, gövdeden dibe geçişi yumuşaktır, iç bükey profilli diplidir. Tondonun iç yüzünün merkezinde nokta şeklinde bir kabartma mevcuttur. **Karşılaştırma:** (Jones, 1950: 200/D; Robinson, 1959: Pl.72/M100, 93; Hayes, 1973: Pl.88/172,458-459; Mitsopoulos- Leon, 1991: Taf. 195/L4, 138-139; Hayes, 1997: Fig.32/2, 78-79; Tekocak, 2006: Lev.50/287, 95; Hayes,2008: Fig.56/1822, 119-121, 289; Duman,2010: Lev.XXVI/D 43- D 46, 89-92; Ladstätter, 2005: Taf. 162, K250-K252, 235, 291; Ladstätter, 2010: Taf.216/B-K 310, 533, 569; Tekocak, 2010: Fig.2./1) **Tarih:** M.Ö. 1. yüzyıl-M.S. 1. yüzyıl.

Kat. No: 5 (Fig.5) **Envanter No:** 3554 **Buluntu Yeri: - Müzeye Geliş Şekli ve Tarihi:** Satın alma-21.11.1967 **Kil Rengi:** 2,5 YR 5/8 (red) **Astar rengi:** 2,5 YR 4/8 (red)- 2,5 YR

3/6 (dark red)**Ölçüler: Yük:** 3,5 cm; **A.Çapı:** 20.4 cm; **K.Çapı:** 12 cm; **Cid.Kal:** 0,5 cm **Tanım:** Tamdır. Dışa çekik ve yuvarlatılmış kenarlı, kenar ucunun üzerinde ve kenardan gövdeye geçişte yiv mevcuttur. Alçak halka kaidelidir. **Karşılaştırma:** (Poblome, 1997: Fig.8/1C132; Poblome, 1999: Fig.56 variant 1C132/9 122, 231, 308) **Tarih:** M.S. 1. yüzyılın 2. yarısı-M.S. 3. yüzyıl.

Kat. No: 6 (Fig.6) **Envanter No:** 2970 **Buluntu Yeri:** Alaşehir **Müzeye Geliş Şekli:** Müsadere **Kil Rengi:** 5 YR 6/8 (reddish yellow) **Astar rengi:** 2,5 YR 4/8 (red) **Ölçüler: Yük:** 14,7 cm; **A.Çapı:** 15,8 cm; **K.Çapı:** 8,6 cm; **Cid.Kal:** 0,5 cm **Tanım:** Ağız kenarı ve gövde üzerinde küçük bir bölüm eksiktir. Kaide kırık olup yapıştırılmıştır. Dışa uzantılı kenarlı, derin yuvarlak gövdeli, gövdenin ortasında ve kaide ayağının ortasında kalıptan kaynaklanan boncuk şeklinde benzer bir profillendirme mevcuttur. Kaidenin ve ağız kenarının profili birbirine benzemektedir. Kenar üzerinde, gövde üzerinde ve kaide üzerinde rulet bezeme vardır. **Karşılaştırma:** (Hayes, 1973: Pl.87/156, 455; Hayes, 1985: Tav.XIII/8, 60-61). **Tarih:** M.S. 1. yüzyıl.

Kat. No: 7 (Fig.7) **Envanter No:** 1399 **Buluntu Yeri:** Akhisar civarı **Müzeye Geliş Şekli ve Tarihi:** Satın alma-3.11.1965 **Kil Rengi:** 7,5 YR 6/6 (reddish yellow) renkli, kireç, siyah kum ve gümüş mika katkılıdır. **Astar rengi:** 5 YR 4/1 (dark grey) **Ölçüler: Yük:** 8,4 cm; **A.Çapı:** 5,6 cm; **D.Çapı:** 4 cm; **Cid.Kal:** 0,4 cm **Tanım:** Tamdır. Çark yapımı. Astar büyük oranda dökülmüştür. Astar tonunda dalgalanma vardır. Dışa döndürülmüş ağız kenarı geniş hacimli gövdeyle birleştirilmiştir. Düz diplidir. Kısa geniş bir boyun oluşturulmuş, boyunla gövde geçişi yumuşak profllidir. Ağız kenarından omuz üzerine tutturulmuş dikey şerit kulpludur. Kabın ağız kısmı ve kulbu asimetriktir. Kısa boyun üzerinde iki sıra yiv vardır. **Karşılaştırma:** (Robinson, 1959: Pl.7/G 117, 34; Anderson-Stojanovic, 1992: Pl. 26/220; Civelek, 2001: Lev.L/Ç.26; Ergürer, 2012: Lev.74/151, Kat.No.151, 84; Tekocak ve Yıldız, 2015: Fig.16/ 70-149, Kat.No.16). **Tarih:** M.S. 1. yüzyıl.

Kat. No: 8 (Fig.8) **Envanter No:** 4454 **Buluntu Yeri: - Müzeye Geliş Şekli ve Tarihi:- Kil Rengi:** 5 YR 6/6 (reddish yellow) renkli, kireç ve yoğun gümüş mika katkılıdır. **Astar rengi:** 2,5 YR 5/8 (red) **Ölçüler: Yük:** 9,8 cm; **A.Çapı:** 6 cm; **K.Çapı:** 3,2 cm; **Cid.Kal:** 0,3 cm **Tanım:** Tamdır. Çark yapımı. Gövdenin alt bölümü ve kaide üzeri astarsızdır. Astarda yer yer akmalar mevcuttur. Dışa uzantılı kenarlı, kısa boyunlu, torba gövdeli, alçak halka kaidelidir. Omuz üzerinden karna tutturulmuş dikey şerit kulpludur. **Karşılaştırma:** (Hayes, 2008:

Fig. 51/1608, 101-104, 268; Ergürer, 2012: Lev.76/156, Kat.No.156, 86). **Tarih:** M.S. 3. yüzyıl.

Kat. No: 9 (Fig.9) **Envanter No:** 888 **Buluntu Yeri: - Müzeye Geliş Şekli:** Bağış **Kil Rengi:** 2,5 YR 4/8 (red) **Astar rengi:** 2,5 YR 4/6 (red) **Ölçüler: Yük:** 19,3 cm; **A.Çapı:** 4,4 cm; **K.Çapı:** 9,4 cm; **Cid.Kal:** 0,5 cm **Tanım:** Ağız kenarı ve gövdenin üzerinde alçı ile tamamlama yapılmıştır. Kaidenin alt kısmı eksiktir. Hafif içe dönük kenarlı, ağız kenarının ucu yuvarlatılmış, uzun silindirik boyunlu, geniş omuzlu, omuzdan gövdeye keskin bir geçiş vardır. Gövdenin alt bölümü geniş ve koniktir. Alçak halka kaidelidir. Boyundan omuz üzerine tutturulmuş dikey şerit kulpludur. Üzerinde üç sıra derin yiv vardır. **Karşılaştırma:** (Lapp, 1961: 210, Type 228A; Hayes, 1985: Tav.IX/3). **Tarih:** M.Ö. 1. yüzyıl.

KAYNAKLAR

ANDERSON-STOJANOVİC, V.R. (1992), Stobi, The Hellenistic and Roman Pottery, New Jersey: Princeton University Press.

CİVELEK, A. (2001), Tralleis Nekropolisi Buluntuları Işığında Hellenistik ve Roma Dönemi Seramiği, (Yayınlanmamış Doktora Tezi). İzmir: Ege Üniversitesi.

CROWFOOT, G.M. (1957),"Terra Sigillata General List", bkz. J.W.Crowfoot- G.M.Crowfoot-K.M.Kenyon (Ed.), The Objects from Samaria. Samaria-Sebaste, Reports oft he Work III, 306-357.

DUMAN, B. (2010), Laodikeia Hellenistik ve Erken Roma Dönemi Seramiği, (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Konya: Selçuk Üniversitesi.

ERGÜRER, H.E. (2012), Parion Roma Dönemi Seramiği, (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Erzurum: Atatürk Üniversitesi.

HAYES, J.W. (1973),"Roman Pottery from South Stoa and Corinth", Hesperia 42, 416-470.

HAYES, J.W. (1985), "Sigillate Orientali", G. Pugliese-Carratelli (ed.), Atlante delle Forme Ceramiche II. Ceramica Fine Romana nel Bacino Mediterraneo (Tardo Ellenismo e Primo Impero). EAA, Roma: 1-96.

HAYES, J.W. (2008), Roman Pottery Fine Ware Imports, The Athenian Agora Vol. XXXII, Princeton, New Jersey.

JOHANSEN, C.F. (1971), "Les terres sigilees orientales" bkz. A.P. Christensen- C.F. Johansen (ed.), Les Poteries Hellenistiques et les Teres Sigilees Orientales, Hama III 2, 55-204.

JONES, F.F. (1950), "Hellenistic and Roman Periods. The Pottery", H. Goldman (ed.) Excavations at Gözlükule, Tarsus I,

New Jersey: Princeton University Press.

KENRICK, P.M. (1985), The Fine Pottery, bkz.: Excavations at Sidi Khrebish Benghazi (Berenice) Bd.III 1.

KORKUT, T. ve IŞIN, G. (2015), "Fethiye Müzesi'nden Bir Grup Tlos Seramiği", Arkeoloji, Epigrafi, Jeoloji, Doğal ve Kültürel Peyzaj Yapısıyla Tlos Antik Kenti ve Teritoryumu, T. Korkut (ed.), 213- 227.

LADSTÄTTER, S. (2005), "Keramik", bkz: H. Thür (ed.) Hanghaus 2 In Ephesos, FIE 8, 6, 230-358.

LADSTÄTTER, S. (2007), "Mode oder politisches Manifest? Überlegungen zur Übernahme römischen Formenguts in der frühkaiserzeitlichen Keramik von Ephesos", Institut Für klassische Archaologie Der Universitat Wien, Wiener Forschungen Zur Archaologie, Band 12, herausgegeben von, J.Borchhardt, F. Krizinger, M. Meyer und A. Schmidt- Colinet, Phoibos Verlag, Wien: 203-219.

LADSTÄTTER, S. (2010), Hanghaus 2 In Ephesos, Die Wohneinheit 1 und 2 Baubefund, Ausstattung, Funde", Textband, Wohneinheit 2, Herausgegeben von F. Krinzinger, Forschungen in Ephesos Herausgegeben vom Österreichischen Archaologischen Institut In Wien, Band VIII/8, Verlag Der Österreichischen Akademie Der Wissenschaften Wien: 530-587.

LAPP, P.W. (1961), Palestinian Ceramic Chronology 200 B.C.-A.D.70, Vol. III, New Haven.

MITSOPOULOS- LEON V. (1991), Die Basilika am Staatsmarkt in Ephosos Kleifunde. 1. Teil: Keramik Hellenistischer und Römischer Zeit, FIE IX 2/2.

MUNSELL (2013), Munsell Soil Color Charts.

POBLOME, J. (1997), "Decorated Handles of Sagalassos Red Slip Ware Found at Site L and Roman Silver Plate", Sagalassos IV Report on The Survey and Excavation Campaigns of 1994 and 1995, (ed.) M. Waelkens and J.Poblome, Leuven: Leuven University Press.

POBLOME, J. (1999), Sagalassos Red Slip Ware – Typology and Chronology, Studies in Eastern Mediterranean Archaeology II, M. Waelkens (ed.), Brepols.

RICHTER, G.M.A. ve MILNE M.J. (1935) **S**hapes and Names of Athenian Vases, Newyork.

ROBINSON, H. S. (1959), Pottery of the Roman Period: Chronology, The Athenian Agora, Vol. 5, Princeton, New Jersey: Princeton University Press.

ROTROFF, S.I. (2006), Hellenistic Pottery The Plain Wares, The Athenian Agora Vol. XXXIII, Princeton, New Jersey.

SLANE, K. (1997), "The Hellenistic and Roman Pottery: The Fine Wares, Tel Anafa II,", Ann Arbor.

ŞİMŞEK, C. OKUNAK, M. ve BİLGİN, M. (2011), Laodikeia Nekropolü 1 (2004-2010 Yılları), İstanbul: Ege Yayınları.

TEKOCAK, M. (2006), Kelenderis Roma Çağı Seramiği, (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Konya: Selçuk Üniversitesi.

TEKOCAK, M. (2010),"The Cooking Wares from Kelenderis", LRCW3, Vol.II, BAR International Series, 827-837.

TEKOCAK, M. ve YILDIZ, V. (2015), "Akşehir Nasreddin Hoca Arkeoloji ve Etnoğrafya Müzesi'nde Bulunan Bir Grup Pişmiş Toprak Vazo", Prof. Dr. Ömer Özyiğit'e Armağan (Studies in Honour of Ömer Özyiğit), (Eds.) Cenker Atila – Emre Okan, İstanbul: Ege Yayınları, 413- 432.

UYGUN, Ç. (2011), Patara IV.2, Tepecik Kırmızı Astarlı Seramikleri (İ.Ö.2. YY-İ.S.4 YY), İstanbul: Ege Yayınları.

WİLLİAMS, C. (1989), Anemurium. The Roman and Early Byzantine Pottery, Wetteren.

YILDIZ, V. (2006), Tarsus Cumhuriyet Alanı Kazılarında Bulunan Doğu Sigillataları A Grubu Seramikleri, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Konya: Selçuk Üniversitesi.

YILDIZ, V. (2012), Tarsus Cumhuriyet Alanı Kazılarında Bulunan Doğu Sigillataları A Grubu Seramikleri, Uluslararası Genç Bilimciler Buluşması, AKMED, 521- 539.

YILDIZ, V. (2016), "Akhisar Arkeoloji Müzesi'nde Bulunan Unguentariumlar", C.B.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 14, Sayı 1, 1-24.

ZOROĞLU, L. (1986), "Samsat'da Bulunan Doğu Sigillataları, İlk Rapor", S.Ü. Fen- Edebiyat Fakültesi, Edebiyat Dergisi, Sayı:3, Konya, 61-100.

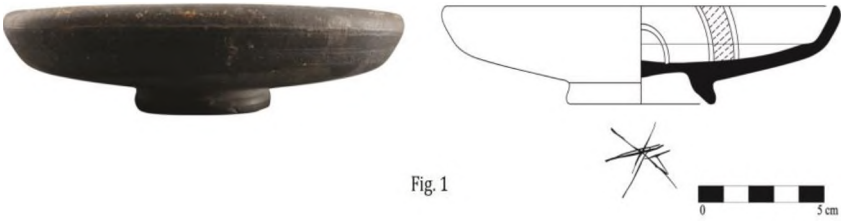

Fig. 1

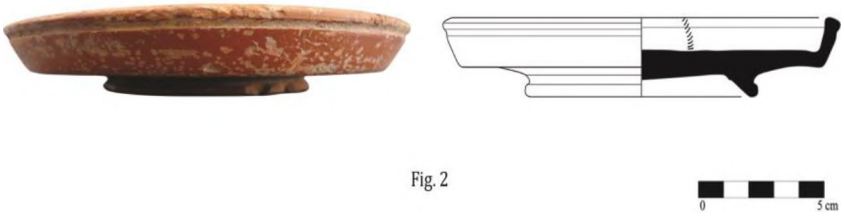

Fig. 2

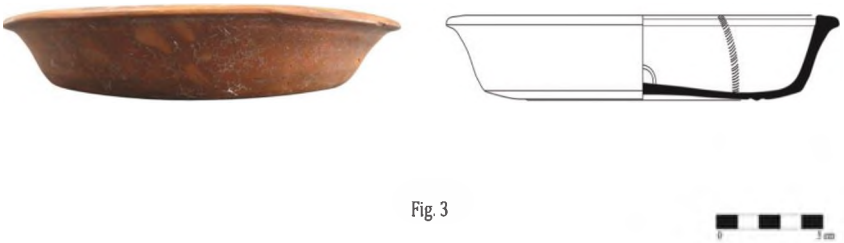

Fig. 3

Fig. 4

Fig. 5

Fig. 6

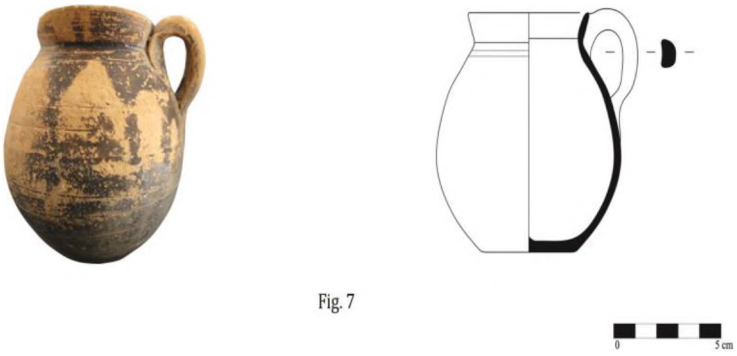

Fig. 7

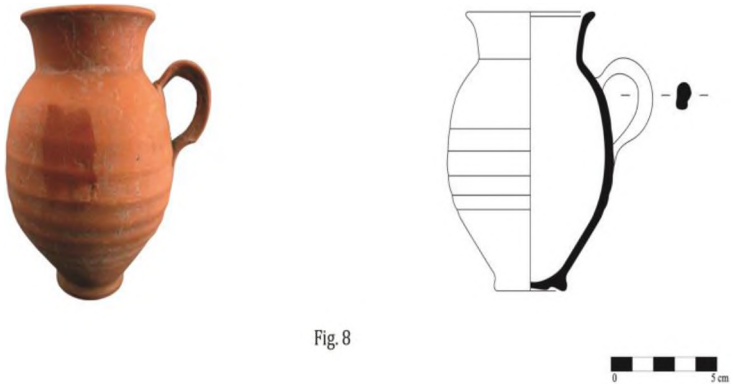

Fig. 8

Fig. 9